

БАН. Тук той работи от 1948 г. до края на живота си. Десет години той е директор на този институт. Като такъв той полага изключителни усилия за изграждането на института, за набиране и издигане на кадрите в него, за утвърждаването му като истински научен център, за неговото развитие.

Днес ние говорим за плурализъм на мненията, а на дело често свеждаме всичко до своето лично мнение. В едно много по-трудно време, когато думата „плурализъм“ звучеше като обвинение и политическа квалификация, проф. Божков успяваше да сплоти реално литературоведи с различни мнения и вкусове, да ги насочи натам, където ще дадат най-много с оглед на своя талант и възможности — в областта на теорията, на критиката, на историята на литературата, или просто в събиране и издаване на архивни материали, на факти, без които е немислима науката.

Трудно можем да си представим реализирането на такъв крупни задачи, които утвърдиха авторитета на Института за литература при БАН в страната и чужбина, като четиритомната „История на българската литература“, „Кирило-Методиевската енциклопедия“, тритомния „Речник на българската литература“, двутомника „Очерци за развитието на българската литература след 9 септември 1944 г.“ без организаторските способности, волята, търпенимостта, ежедневния труд на проф. Стояко Божков.

При това през цялото това време той имаше отговорни обществени и други служебни задължения: сътрудник в отдел „Наука, образование и изкуство“ на ЦК на БКП, научен секретар на БАН, председател на Редакционно-издателския съвет на издателството на БАН, член на градския комитет на БКП и др.

Но би било дълбоко погрешно, ако изтъкнем само обществената и научно-организаторската работа на проф. Божков. Той даде свой научен принос в изследването на българската литература от Възраждането, в изследването на творчеството на Ботев, Каравелов, Стаматов, в проучването на българо-съветските литературни взаимоотношения. Изключителната му скромност му попречи — на него, ръководителя на РИС — да издаде в отделни книги повечето от своите изследвания, но това не намалява ни най-малко тяхната стойност.

Като завет към всички нас и към бъдните поколения литературоведи звучи неговият призив

БОНИО АНГЕЛОВ

Българската литературна наука претърпя една неувратима загуба — на 26 октомври 1989 г. почина неуморният учен, активният организатор и незабравният човек Боньо Стоянов Ангелов. Той притежаваше оная рядко срещана дарба да отваря не само вратите към знанието, към научната грамотност, към извороведската точност и яркост, но и към проникновеното съучастие в съдбите на хората, към възмозното разбирателство, към доброто, към честността и дългата.

Започнало преди повече от 45 години, научно-изследователското дело на проф. Б. Ангелов в областта на старобългарската и на възрожденска-

да се изучава българската литература в най-тесна връзка с историята на народа, с борческата съдба на българските писатели: „Една от най-характерните и специфични особености на литературния процес в България — писа той — е пълното сливане на литературата със задачите на обществената и политическата борба, пълното поставяне на литературата в служба на народното освобождение.“

Като разглеждала литературния живот у нас в контекста на европейския литературен процес, като отчиташе влиянието, което други литератури, и преди всичко — руската и съветската литература — са оказвали и оказват върху българските писатели, проф. Божков винаги подчертаваше самобитния характер на нашата литература, нейните огромни завоевания.

Нещо повече, с конкретни примери — произведения и явления — той показваше приноса на наши теории за развитието на други литератури, на общия литературен процес. Характерна в това отношение е оценката му за творчеството на Любен Каравелов, и по-специално за повестта „Крива ли е съдбата?“ за развитието на критически реализъм в сръбската литература. В случая той привлича за свой съюзник и виден сръбски учен:

„Новаторският характер на художественото творчество на Каравелов — изтъква Божков — по-късно дебело е подчертан от един от най-авторитетните литературни историци на сръбската литература Йован Скерлич, който пише: „Позитивизмът в науката и реализмът в литературата като теория внасят в сръбския живот двама нови човека — Светозар Маркович и Любен Каравелов. Двамата са руски ученици, възпитани в идеите на руския реализъм.“ „Крива ли е съдбата?“ според Скерлич е заорала „първата бразда“ на новото направление в сръбската литература.“

Припомням всичко това не толкова за покойника. Той измени своя път, изпълни своя дълг... Припомням всичко това за нас особено сега, когато някои забравят, че са българи и за една хвалба или облага са готови на всичко, дори да ругаят родината, родната литература пред цял свят...

Скъпи другарю Божков! Ние се простихме с тебе за я в и а г и. Но с нас, в нас остава твой образ на човек, творец и комунист, твоите идеи, напътствия и съвети!

Васил Колевски

та книжнина е неделима част от пътя, изминат от българската литературна история през последните десетилетия. Наследвайки най-добрите постижения на славистите-филолози от първата половина на нашия век, то бе продължение на плодотворните им традиции на съвременно научно равнище. В духа на тези традиции бяха издържани не само многобройните научни приноси на Б. Ангелов, но и цялостната му обществена и културна дейност, проникната от голяма всеотдайност, високателност и отзивчивост.

Боньо Стоянов Ангелов е роден на 6. I. 1915 г. в с. Ягода, Казанлъшко. След като завършва сла-

вянска филология в Софийския университет, учителиста известно време в Плевен, Карлово и Казанлък. От 1946 г. започва своята работа в Българската академия на науките — отначало в Института за български език, а през 1949 г. става един от основателите на Института за литература. Оттогава до края на жизнения си път той отдава всичките си сили за системното изучаване на литературния процес през средновековието и Възраждането, за изграждането на Института и на Секцията за българска литература до Освобождението като национален център на славистиката и медиевистиката с международен престиж и значение.

Публикациите на Б. Ангелов надхвърлят 300 и включват редица книги, студии, научни и научно-популярни статии, очерци, рецензии и др. Активното присъствие на Б. Ангелов в съвременната медиевистика се дължи преди всичко на неговите извороведски приноси — издирване и обнародване на неизвестни и неизползувани в науката старобългарски книжовни паметници. Той обогати познанията ни за наследството на средновековните писатели с нови оригинални и преводни творби. Книгите му „Из старата българска, руска и сръбска литература“ (I ч. — 1958; ч. II ч. — 1967; III ч. — 1978), „Страници из историята на старобългарската литература“ (1974), „Старобългарско книжовно наследство“ (1983), „Руско-южнославянски книжовни връзки“ (1980), „Из историята на руско-българските литературни връзки“ (I ч. — 1972; II ч. — 1980) и др. имат непреходна стойност и ще продължават да вдъхновяват всеки, който се посвети на попрището на средновековната ръкописна книга. Не по-малко ценни са проучванията на Б. Ангелов върху XVII и XVIII в. В тях той за пръв път посочи процесите и явленията, които представляват мост между стара и нова литература и хвърля светлина върху тяхната приемственост. Дългогодишните усилия на учения в тази насока увенчава двутомникът „Съвременници на Паисий“ (I ч. — 1963; II ч. — 1964), в който са очергани творческите портрети на книжовниците Йосиф Брадати, Никифор Рилски, Янкул Хрельовски, Стоян Кованлъшки, Дойно Граматик и др.

„История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски заема главно място в работата на Б. Ангелов в областта на възрожденската литература. Нему принадлежат две нейни издания: „История

славянобългарская. Никифоров препис от 1772 г.“ (1961) и „Рилска преправка на История славянобългарская“ (1966), в които не само е публикуван текстът на произведението. Те са снабдени с обширни предговори, в които се проследяват историята на изучаването на Паисиевата история, текстологическите проблеми, свързани с нея, дава се археографски обзор на запазените преписи и пр. Основополагащ характер имат и редица отделни студии и статии на Б. Ангелов на тази тема. Висока научна стойност имат трудовете на изследователя, посветени на Софроний Врачански. Той издирва неизвестни ръкописи на Софроний, проучи непознати страни от живота и делото му. В светлината на тези изследвания фигурата на този забележителен възрожденски деец бе очертана по-пълно, книжовната му дейност получи по-ярка значимост за литературната история.

Като изворовед и литературен историк Б. Ангелов бе чужд на удовлетворението от постигнатите резултати, той отново и отново се връщаше към разработването от него проблеми, продължаваше упорито да издирва нови факти в ръкописите и архивните сбирки. На него дължим обнародването на важни Кирило-Методиевски извори, на съчинения на Климент Охридски, Йоан Екзарх, Григорий Цамблак, Владислав Граматик Димитър Кантакузин, Матей Граматик и др. Систематичните му извороведски занимания бяха наградени с откриване на неизвестни ръкописи на Мардарий Рилски, Висарийон Дебърски, Пахомий Слеченски, Матей Слеченски и Висарийон Хилендарски. Б. Ангелов бе един от ония предани на делото си изследователи, за които работата със старобългарската ръкописна книга бе истинско призвание. Той бе надарен с уменията при общуване с ръкописа да съзира живата индивидуалност на книжовника, неговия неповторим стил и светоглед. Оттук произтичаха не само научните прозрения на Б. Ангелов, но и скритото възлиение, с което той пристъпваше към издирването на фактите — възлиение, проникнало всеки ред от строгите на пръв поглед анализи и обобщения. В негово лице признателните му ученици и последователи винаги ще имат ярък пример за безкористно служене на научната истина.

Анисава Милтенов